

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์จึงสามารถเรียนรู้ภาษาเพื่อการดำรงชีวิต เป็นเครื่องมือของการสื่อสารและสามารถพัฒนาภาษาของตนได้ ภาษาช่วยให้คนรู้จักคิดและแสดงออกของความคิดด้วยการพูด การเขียน และการกระทำซึ่งเป็นผลจากการคิด ถ้าไม่มีภาษา คนจะคิดไม่ได้ ถ้าคนมีภาษาน้อยมีคำศัพท์น้อย ความคิดของคนก็จะแคบไม่กว้างไกล คนที่ใช้ภาษาได้ดีจะมีความคิดดีด้วย คนจะใช้ความคิดและแสดงออกทางความคิดเป็นภาษา ซึ่งส่งผลไปสู่การกระทำ ผลของการกระทำส่งไปสู่ความคิด ซึ่งเป็นพลังของภาษา ภาษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์ ช่วยให้มีมนุษย์พัฒนาความคิด ช่วยดำรงสังคมให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข มีไมตรีต่อกัน ช่วยเหลือกันด้วยการใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกัน ช่วยให้คนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ภาษาช่วยให้มนุษย์เกิดการพัฒนา ใช้ภาษาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายโต้แย้ง เพื่อนำไปสู่ผลสรุป มนุษย์ใช้ภาษาในการเรียนรู้ จดบันทึกความรู้ แสวงหาความรู้ และช่วยจรรโลงใจ ด้วยการอ่านบทกลอน ร้องเพลง ภาษายังมีพลังในตัวของมันเอง เพราะภาพย่อมประกอบด้วยเสียงและความหมาย การใช้ภาษาใช้ถ้อยคำทำให้เกิดความรู้สึกต่อผู้รับสาร ให้เกิดความจงเกลียดจงชัง หรือเกิดความชื่นชอบ ความรักย่อมเกิดจากภาษาทั้งสิ้น ที่นำไปสู่ผลสรุปที่มีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 69 – 70)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จึงกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 5-8)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ในด้าน การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรมเนื่องจากภาษาไทย เป็น

ทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 2 ในมาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ มีทักษะในการคัดลายมือด้วยบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยคและเขียนข้อความตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพโครงเรื่อง และแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่าง ๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่อง ความจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน และสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา ในมาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ หลักสูตรกำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ สำนวน คำพังเพย และสุภาษิต รู้และเข้าใจชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค คำภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสี่ กลอนสุภาพและกาพย์ยานี๑๑(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 3-4)

บทร้อยกรองเป็นเรื่องที่เป็นพื้นฐานตามโครงสร้างและเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ยังต้องสอนภาษาเพื่อพัฒนาความคิด จะต้องมีการสนทนาที่สร้างความคิดได้ลึกซึ้งฉลาดรอบคอบ ขณะเดียวกันการสอนภาษาไทยในฐานะเป็นวัฒนธรรมและต้องถ่ายทอดวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ ได้แก่ กฎเกณฑ์การใช้ภาษาวรรณคดีและวรรณกรรม บทร้อยกรองเป็นส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระช่วยทำให้เกิดความซาบซึ้ง และความภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมา ในส่วนของบทร้อยกรองผู้เรียนจะต้องเห็นความงามของถ้อยคำในบทร้อยกรอง สามารถท่องจำบทร้อยกรองที่ไพเราะเพื่อเป็นพื้นฐานของการแต่งบทร้อยกรอง (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 9) การสอนทักษะการเขียนร้อยกรองนั้น ครูผู้สอนจะต้องสร้างสถานการณ์การเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเขียนบทร้อยกรอง ซึ่งต้องคำนึงถึงการพัฒนาการทางภาษาและหลักจิตวิทยา เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้สัมผัสกับความงดงามของภาษา และมีความสุขในการเขียนบทร้อยกรอง รวมทั้งให้นักเรียนได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง และชื่นชมในความสำเร็จของผลงานที่ตนเองสร้างสรรค์ (กรองจิต อินทจักร์, 2546, หน้า 3)

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยยังประสบปัญหามากโดยเฉพาะด้านการเขียนบท ร้อยกรองเด็กสามารถเริ่มเรียนบทร้อยกรองได้ถ้าหากได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถฝึกให้เด็กเป็นนักประพันธ์ที่ดีได้ทุกคนแต่พอฝึกฝนให้เขียนได้ตามความสามารถทางสติปัญญาและประสบการณ์ของเด็กแต่ละคนนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้นักเรียนฝึกเขียนบทร้อยกรองตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นการปูพื้นฐานที่ดีในระดับที่สูงต่อไป (โสพันธุ์ ขัตติยะราช, 2547, หน้า 3) ครูผู้สอนบทร้อยกรองให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความศรัทธาและเชื่อมั่นในคุณค่าของบทร้อยกรองอย่างสร้างสรรค์ยังขาดแคลน วิธีการสอนและการถ่ายทอดเนื้อหาของครูผู้สอนบทร้อยกรอง ยังเป็นแบบมุ่งให้ความรู้ ให้ท่องตำรามากกว่าการนำวิธีการสอนหลายวิธีมาประยุกต์ใช้ และการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนยังขาดการพัฒนา และขาดการส่งเสริมให้ครูตระหนักและมองเห็นข้อบกพร่องของคนและมองเห็นคุณค่าของการใช้สื่อการสอน ครูยังคงใช้หนังสือหรือแบบเรียนที่นักเรียนมีอยู่เป็นสื่อเพียงอย่างเดียว (ดาวเรือง พัฒนานุพงษ์, 2547, หน้า 4) ส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-Net) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี เขต 1 มีคะแนนเฉลี่ย ต่ำกว่าระดับประเทศ - 0.59 เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐานพบว่า มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่ 5 แต่งบทร้อยกรอง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าระดับประเทศ - 0.80 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบุรี เขต 1, 2551, หน้า 18)

พัฒนาการทางภาษาของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีอายุระหว่าง 11-12 ปี จะมีพัฒนาการทางภาษาเจริญอย่างรวดเร็ว รู้คำศัพท์ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นสามารถแสดงความคิดและความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นทราบโดยใช้ภาษาที่เข้าใจกันมีภาษาที่ใช้เฉพาะกลุ่ม มีการเลียนแบบตัวอย่างที่ใช้ภาษาจากสื่อมวลชน หรือจากบทเพลงที่เป็นที่นิยม เพราะเป็นวัยที่เริ่มย่างเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้นที่มีพัฒนาการทางอารมณ์ ย่อมไหวง่าย มีความคิดจินตนาการค่อนข้างสูง จึงเป็นวัยที่เหมาะสมที่ควรได้รับโอกาสในการเรียนรู้และสัมผัสกับความงดงามของภาษา ควรได้รับโอกาสในการฝึกฝนการเขียนบทร้อยกรอง ดังนั้นการให้แรงเสริม การให้กำลังใจในการเขียนบทร้อยกรอง การให้การยอมรับการแสดงความคิดเห็นในผลงานการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนในสถานการณ์ที่เหมาะสม จะเป็นการสร้างความภาคภูมิใจและเป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเขียนบทร้อยกรอง (กรองจิต อินทจักร์, 2546, หน้า 3)

เพลงเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ แล้ว ยังใช้ประโยชน์ในการฝึกคิดหลายรูปแบบ เพลง ใดๆ ก็ชอบฟังเพลง บ้างก็ชอบร้องเพลง โดยเฉพาะเด็ก ๆ แล้ว เพลงมีส่วนสำคัญยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ฉะนั้นเนื้อหาของเพลง จึงเป็นตัวกำหนดข้อมูลนำเข้าอย่างหนึ่ง ที่จะส่งผลสู่พฤติกรรมกรรมการแสดงออก ดังที่ไชยญาณ

บุญยศ (2541, หน้า 36) กล่าวถึงการใช้เพลงประกอบการสอนว่า "การใช้เพลงประกอบการเรียนการสอน ช่วย ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะทางภาษา กล้าแสดงออกและสนุกกับบทเรียน" และกรมวิชาการ (2539, หน้า 270) ให้ความเห็นว่า เพลงเป็นอุปกรณ์การสอนที่ดีมาก ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ต่างก็ชอบร้องเพลง เมื่อเป็นเช่นนี้ครูควรจะใช้เพลงเป็นเครื่องล่อใจให้ผู้เรียนสนุกสนานและกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนดังนั้น

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อ คือ เน้นกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานกลุ่ม การกำหนดแผนหรือลำดับขั้นตอนในการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 3 ด้าน คือ การสอนความรู้ การสอนเจตคติ ละการสยันทักษะ ดังที่ รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง (2545, หน้า 71) กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่ถือว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคคลทั้งด้านความรู้ (knowledge) ทักษะ (attitude) และทักษะ (skill) ได้ดีที่สุดใน และอินสวน สาธุเม (2549, หน้า 3) สรุปว่า การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนทำให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น เกิดเจตคติที่ดี มีความพึงพอใจ สมรรถภาพการทำงานร่วมกัน ทักษะทางสังคม และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับประวิทย์ อ้อยเขียวชัย (2544, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมกับวิธีการสอนตามปกติพบว่า มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าการสอนแบบปกติ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด จากวิธีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและรายงานวิจัยดังกล่าวทำให้มีความเชื่อมั่นในวิธีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่จะส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัย จึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยการใช้เพลงเป็นสื่อ ที่มีจัดการกระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมให้เกิดทักษะทางภาษา เป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียน และมีเจตคติที่ดีต่อการเขียนบทร้อยกรองเพื่อส่งเสริมความสามารถการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนให้เป็นความสามารถที่คงทน และมีเจตคติที่ดีต่อการเขียนบทร้อยกรองทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านการเขียนบทร้อยกรองไปใช้ในการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการเขียนบทร้อยกรอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการเขียนบทร้อยกรอง ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาความสามารถการเขียนบทร้อยกรอง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อ ซึ่งจะส่งผลให้

1. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนที่ส่งเสริมความสามารถในการเขียนร้อยกรอง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. เป็นแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนร้อยกรองในระดับประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์งานเขียนร้อยกรอง

3. ส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติต่อการเขียนบทร้อยกรอง มีความซาบซึ้ง และรู้รสไพเราะในบทร้อยกรอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 กลุ่มโรงเรียนหนองโดน จำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 220 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จังหวัดสระบุรี

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนชุมชนบ้านกล้วย (สราญราษฎร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จังหวัดสระบุรี จำนวน 60 คน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม แล้วสุ่มได้ห้องประถมศึกษาปีที่ 6/1 เป็นกลุ่มทดลองห้องประถมศึกษาปีที่ 6/2 เป็นกลุ่มควบคุม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 วิธี คือ

2.1.1 การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อ

2.1.2 การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ความสามารถในการเขียนบทร้อยกรอง

2.2.2 เจตคติต่อการเขียนบทร้อยกรอง

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นเนื้อหาสาระจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการเขียนบทร้อยกรอง ซึ่งอยู่ในสาระที่ 4 มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษา และหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ ตัวชี้วัดที่ 5 แต่งบทร้อยกรอง โดยการทดลองครั้งนี้เป็นการฝึกทักษะการเขียน กลอนสี่ กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11 จากบทเพลงที่นักเรียนได้ยินได้ฟังในชีวิตประจำวัน

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 การทดลองแต่ละกลุ่มใช้เวลาทดลองสัปดาห์ละ 8 ชั่วโมง จำนวน 2 สัปดาห์ รวม 16 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อ หมายถึง การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยแนวคิดหรือความเชื่อพื้นฐาน เรื่องการเรียนรู้ 5 ประการ ได้แก่ 1) เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน 2) เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องและท้าทาย 3) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครูสอน 4) เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยการสื่อสารทุกรูปแบบที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 5) เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ที่นำไปสู่ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ประสบการณ์ นักเรียนนำเสนอความรู้หรือประสบการณ์เดิม

ขั้นที่ 2 การสะท้อนความคิดและอภิปราย แบ่งกลุ่มทำกิจกรรม อภิปรายปัญหาความรู้จากบทเพลง หรืออุปสรรคจากบทเพลง

ขั้นที่ 3 เข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด สรุปและเชื่อมโยงประสบการณ์กับความคิดรวบยอด

ขั้นที่ 4 การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด องค์ประกอบสุดท้ายของการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้จัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนด้วยการบรรยาย และเรียนรู้จากบทเพลง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและทำแบบฝึกหัดตลอดจนช่วยกันสรุปเนื้อหาหรือสิ่งที่ได้จากการเรียน หลังจากนั้นจึงประเมินผล โดยการทดสอบ และการตอบคำถาม มีลำดับขั้นตอนการสอน ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน คือ ทบทวนความรู้เดิม แจงจุดประสงค์การเรียนรู้
2. ขั้นสอน เป็นการนำเสนอเนื้อหาด้วยบทเพลง อภิปราย ชักถาม
3. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนสรุปหลักการและสาระร่วมกัน เป็นการทบทวนเนื้อหาที่สอนมาแล้วอีกครั้ง
4. ขั้นประเมินผล เป็นการตรวจสอบเพื่อวินิจฉัยว่า นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่

บทร้อยกรอง หมายถึง การนำถ้อยคำมาประพันธ์ตามแบบแผนบังคับด้วยจังหวะของคำเป็นสำคัญ หรือที่เรียกว่า ฉันทลักษณ์ ของบทร้อยกรองแต่ละประเภทและทำให้มีความงาม ความไพเราะของภาษา

ความสามารถในการเขียนบทร้อยกรอง หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในการเขียนบทร้อยกรองโดยเลือกสรรคำ เรียบเรียงถ้อยคำ ได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ของร้อยกรองแต่ละประเภทและมีทักษะในการเขียนบทร้อยกรองโดยวัดได้จากแบบทดสอบความสามารถในการเขียน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบและแบบทดสอบชนิดเขียนบทร้อยกรองด้วยตนเอง

เจตคติต่อการเขียนบทร้อยกรอง หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนแต่ละบุคคลที่มีต่อการเขียนบทร้อยกรอง อาจเป็นความรู้สึกที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นความสำคัญหรือไม่เห็นความสำคัญ เห็นประโยชน์ หรือไม่เห็นประโยชน์ ซึ่งมีผลต่อความสามารถทางการเขียนบทร้อยกรอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตาม หลักการสร้างแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert)

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนชุมชนบ้านกล้วย (สรายุราษฎร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จังหวัดสระบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) เป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคคลทั้งด้านความรู้ ทักษะคิด และทักษะได้เป็นอย่างดี กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2544, หน้า 21) ได้สรุปหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีพัฒนาการจากการที่นักปรัชญาการศึกษา Deweyian ได้เริ่มใช้วิธีการเรียนรู้จากการกระทำ (learning by doing) ซึ่งเป็นพื้นฐานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ดึงความสามารถของผู้เรียนออกมาในรูปของการเรียนรู้ ที่เรียกว่า active learning ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหามากขึ้น และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อที่ทรงคุณค่า ที่จะช่วยปลูกฝังค่านิยม ทำให้นักเรียนจดจำบทเรียนได้ง่าย แม่นยำ ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ช่วยคลายอารมณ์เครียดในบทเรียน คือ การใช้เพลงเป็นสื่อ ดังเช่น ปรีชา สวนะปรีดี (2533, หน้า 54) กล่าวถึงข้อดีของเพลงเป็นสื่อว่า สามารถใช้กำกับการเรียนการสอนรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ได้รับความสนใจและรวมจุดสนใจของผู้เรียนได้ดี ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเร็วหรือช้าตามต้องการ จะเรียนซ้ำกี่ครั้งก็ได้ตามความพอใจ เพลงเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนเรียนด้วยความสนุกสนาน และถ้าใช้สอดแทรกศึกษาเป็นต้นว่า แผ่นเสียง เทป วิทยุ หรือเครื่องดนตรีมาประกอบด้วย ก็จะช่วยให้เพลงประกอบการสอนน่าสนใจยิ่งขึ้น การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้เพลงเป็นสื่อซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

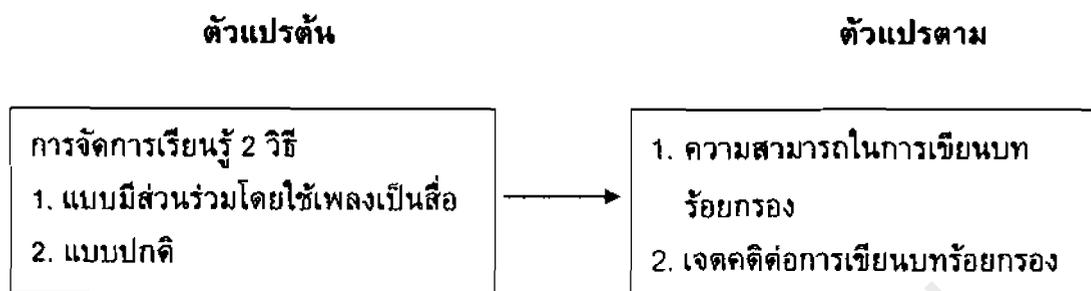
ขั้นที่ 1 ประสพการณ์ นักเรียนนำเสนอความรู้หรือประสบการณ์เดิม

ขั้นที่ 2 การสะท้อนความคิดและอภิปราย แบ่งกลุ่มทำกิจกรรม อภิปรายปัญหาความรู้จากบทเพลง หรืออุปสรรคจากบทเพลง

ขั้นที่ 3 เข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด สรุปและเชื่อมโยงประสบการณ์กับความคิดรวบยอด

ขั้นที่ 4 การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด องค์ประกอบสุดท้ายของการเรียนรู้

ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อสามารถที่จะพัฒนาความสามารถของเด็กนักเรียนในการเขียนบทร้อยกรองได้ดีกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเชื่อมโยงจากประสบการณ์เดิม มีการแสดงออกสะท้อนความคิดและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างความเข้าใจเพื่อสู่ความคิดรวบยอด นำเอาความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ไปประยุกต์ใช้จนเกิดแนวทางปฏิบัติโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้แบบยั่งยืนส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้มีผู้นำไปทดลองใช้และได้ผลดี ผู้วิจัยจึงเลือกมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการเขียนบทร้อยกรองของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อ สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัยสามารถสรุปได้ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ความสามารถในการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความสามารถในการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อสูงกว่าแบบปกติ
3. เจตคติต่อการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้เพลงเป็นสื่อ สูงกว่าแบบปกติ